

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Фонд „Условия на труд“

УТВЪРЖДАВАМ:

Личните данни в документа са
Заличени на основание чл. 4, т.1
От Регламент (ЕС) 2016/679

Г-ЖА РУМЯНА ПЕТКОВА
ЗА МИНИСТЪР НА ТРУДА И СОЦИАЛНАТА ПОЛИТИКА

О Т Ч Е Т

ЗА ДЕЙНОСТТА НА ФОНД „УСЛОВИЯ НА ТРУД“ ПРЕЗ 2025 ГОДИНА

Фонд „Условия на труд“ е юридическо лице към министъра на труда и социалната политика, създадено със Закона за здравословни и безопасни условия на труд. Фондът финансира дейности и мероприятия за подобряване на условията на труд в съответствие с действащото законодателство на Република България.

Чрез Фонд „Условия на труд“ Министерството на труда и социалната политика активно подпомага дейностите по осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд. Фондът осигурява средства за обучение на работодатели, членове на синдикални организации, представители на работодателите и на работещите в комитети и групи по условия на труд, както и на специалисти по безопасност и здраве при работа в предприятията.

Фондът съфинансира проекти, насочени към решаване на конкретни проблеми, свързани с подобряване на условията на труд, както и проекти за диагностика на професионални болести. Осигурява финансиране за изготвяне, отпечатване и разпространение на информационни материали, свързани със здравословните и безопасни условия на труд. С финансовата подкрепа на Фонд „Условия на труд“ се организират национални конференции, семинари и други мероприятия в областта на безопасността и здравето при работа.

Дейността си Фонд „Условия на труд“ осъществява по ежегодна Програма, приета от Националния съвет по условия на труд и утвърдена от Министъра на труда и социалната политика. В Бюджета на Фонд „Условия на труд“ за 2025 година са предвидени разходи в размер на 4 000 000,00 лв. по Политики в областта на трудовите отношения, бюджетна програма „Осигуряване на подходящи условия на труд“. Администрираните разходи на Фонда, в размер на 4 000 000 лв., се разпределят както следва: 3 000 000 лв. по чл. 24, т. 3 от КСО за мероприятия за предотвратяване на трудовите злополуки и професионалните болести и 1 000 000 лв. по чл. 24, т. 4 от КСО за диагностика на професионалните болести. Средствата се набират и изразходват по бюджета на Министерството на труда и социалната политика чрез трансфер от НОИ от Фонд „Трудова злополука и професионална болест“ на Държавното обществено осигуряване.

В рамките на Програмата, за реализиране на политиката по осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд, Фонд „Условия на труд“ постави като стратегическа цел активно да участва във финансирането на проекти и програми, свързани с осигуряване на безопасността и здравето при работа, подобряване условията на труд в предприятията, повишаване културата на превенция у работниците и служителите, намаляване на професионалните и здравните рискове на работното място.

В изпълнение на поставената цел, в дейността си през 2025 година Фонд „Условия на труд“ акцентира на:

1. Финансиране на проекти на отделни предприятия с конкретна практическа насоченост, съобразно съществуващия риск на работното място;
2. Развитие на превантивните дейности за обучение по безопасност и здраве при работа, с включване в целеви групи на всички участници във формиране на политиката по безопасност и здраве при работа – работодатели, специалисти по безопасност и здраве при работа, членове на комитетите и групите по условия на труд, представители на национално представителните организации на работниците и служителите, и на работодателите;
3. Финансиране на дейности по диагностика на професионалните болести;
4. Разработване и издаване на информационни материали, свързани с безопасността и здравето при работа и насочени към подпомагане на работещи и работодатели за подобряване на условията на труд в предприятията.

Всички решения по дейността на фонда за финансиране на проекти и програми са обсъдени и взети на заседания на Управителния съвет на Фонда. През 2025г. Управителният съвет проведе 12 заседания. На заседанията са разгледани и утвърдени протоколи на експертни комисии, взети са решения за финансиране на проекти, приети са изпълнения на сключени договори, както и решения по актуални въпроси, свързани с безопасността и здравето при работа.

През 2025 година са сключени 49 договора (*Приложение № 1*), като от тях:

- 22 бр. за финансиране на проекти на отделните предприятия;
- 14 бр. за обучение по безопасност и здраве при работа на работниците и служителите от национално представителните организации на работниците и служителите и на работодателите, и на държавни институции;
- 3 бр. за дейности, свързани с диагностиката на професионалните болести;
- 2 бр. за дейности, свързани с разработване на информационни материали по безопасност и здраве при работа;
- 1 бр. за разработване, печат и разпространение на „Наръчник за оценка на риска при работа на хората с нисък ръст“;
- 1 бр. за преглед и анализ на условията на труд и свързаната с тях заболяемост сред заетите в сектор „Транспорт“;
- 1 бр., свързан с провеждане на Национална конференция в областта на безопасността и здравето при работа;
- 5 бр. за техническо и абонаментно поддържане.

Експертите от Фонд “Условия на труд” взеха участие при организиране и в дейността на 74 експертни комисии, от които: 12 комисии - за оценка и класиране на постъпилите предложения за финансиране на проекти, по реда на Наредба №1; 9 комисии – за извършване на предварителен контрол за проверка на верността на заявените от кандидатите обстоятелства в представените проектни предложения; 29 комисии - за приемане изпълнението на сключените с ФУТ договори; 8 комисии - за разглеждане и оценка на постъпили проекти за обучение от социални партньори и предоставени отчети от изпълнението по договорите; 1 комисия - за разглеждане и оценка на постъпилите предложения, свързани с диагностика на професионалните болести; 7 комисии - за приемане изпълнението на сключените с ФУТ договори за диагностика на професионалните болести; както и други, свързани с въпроси, касаещи безопасността и здравето при работа.

В състава на експертните комисии са включени високо квалифицирани специалисти от различни институции и от структурите на национално представителните организации на социалните партньори, утвърдени от Управителния съвет на Фонда. Това осигурява безпристрастност, законосъобразност, прозрачност и ефективност в работата на комисиите.

Извършени дейности за реализиране на целите по Програмата на фонда

През годината са **реализирани 48 договора** (Приложение № 1, № 2 и № 3), сключени през 2023 г., 2024г. и 2025 година, като от тях:

- 29 бр. за финансиране на проекти на отделните предприятия;
- 8 бр. за обучение по безопасност и здраве при работа на работниците и служителите от национално представителните организации на работниците и служителите и на работодателите, и на държавни институции;
- 3 бр. за дейности, свързани с диагностиката на професионалните болести;
- 2 бр. за дейности, свързани с разработване, разпространение и закупуване на информационни материали по безопасност и здраве при работа;
- 1 бр., свързан с провеждане на Национална конференция в областта на безопасността и здравето при работа;
- 5 бр. за техническо и абонаментно поддържане.

Финансиране на проекти и програми за подобряване на условията на труд

Проекти на предприятия с конкретна практическа насоченост

Основна част от дейността на Фонда е свързана с подпомагане на работодателите чрез съфинансиране на отделни предприятия с цел осигуряване на здравословна работна среда и безопасни работни места, като по този начин се подобряват условията и качеството на труда.

През 2025 г. се наблюдава тенденция към намаляване на относителния дял на подадените проектни предложения за подобряване на условията на труд в сравнение с предходните пет години. Основна причина за това е процедура BG05SFPR002-1.004 „Адаптирана работна среда“, която предлага по-широк обхват от допустими дейности и значително по-голям финансов ресурс, което доведе до пренасочване на интереса на предприятията към нея.

Представители на работодателските и синдикалните организации – членове на експертните комисии по процедурата за финансиране на проекти за подобряване на условията на труд в отделни предприятия, съвместно с експертите на Фонд „Условия на труд“, разгледаха постъпилите проектни предложения и предложиха на Управителния съвет на Фонда да утвърди за финансиране **23 проекта**, което представлява **44 %** от общо **52** подадени през годината проектопредложения.

През отчетната година не беше сключен договор за един от утвърдените за финансиране проекти поради наличие на задължение по чл. 87, ал. 11 от Данъчно-осигурителния процесуален кодекс.

През 2025 г. общият брой на отхвърлените проектопредложения е **29**. Както и през предходните години, една от основните причини за отхвърлянето им е включването в бюджетите на дейности и разходи, които не се финансират от Фонд „Условия на труд“. Кандидатите продължават да предвиждат закупуване на оборудване, обзавеждане и други разходи, които нямат пряко отношение към подобряване на условията на труд на работещите. В част от проектопредложенията е включен и сграден фонд, представляващ ново строителство или новозакупени сгради, които не са въведени в експлоатация за съответния вид дейност. Продължават да се наблюдават и случаи, в които кандидатите предвиждат в своите бюджети 30%-тно съфинансиране за външни дейности, вместо допустимите 15%. Съгласно разпоредбите на действащата Наредба № 1 от 2006 г. и утвърдените от УС на ФУТ критерии за оценка на проектите, подобни дейности и неправилно бюджетирание не подлежат на финансиране от Фонда.

В изпълнение на решение на Управителния съвет на Фонд „Условия на труд“ и утвърдената процедура за предварителен контрол на проектопредложения, одобрени от оценъчните комисии и предложени за финансиране, при които размерът на безвъзмездната финансова помощ надхвърля **50 000 лв. без ДДС**, от териториалните звена на Изпълнителна агенция „Главна инспекция по труда“ бяха извършени **9 проверки** на **9**

юридически лица. Проверките имаха за цел установяване на действителните обстоятелства и съответствието на данните, посочени в проектопредложенията. Установено беше, че при всички проверени проекти реалните обстоятелства съответстват на декларираните и проектите могат да бъдат финансирани от Фонда.

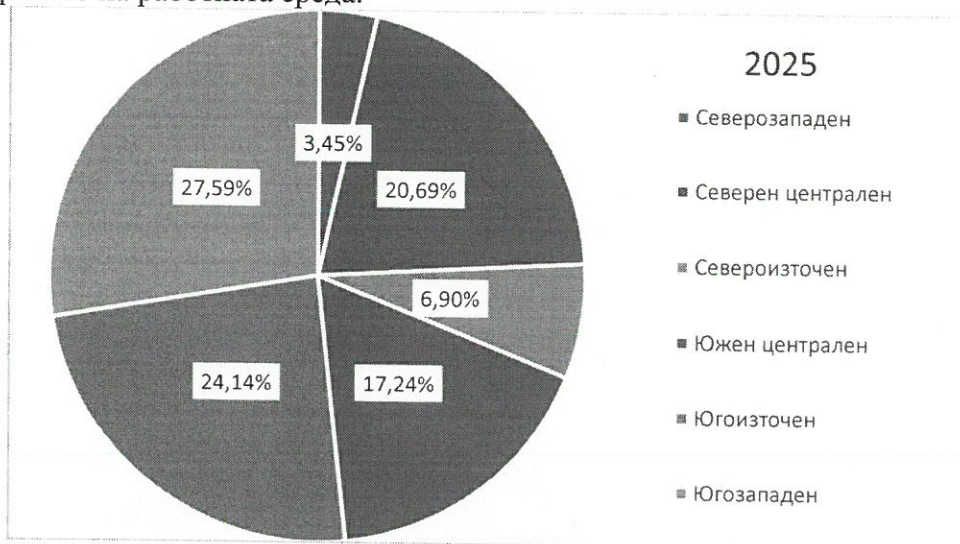
За целесъобразното изпълнение и приемане на договорите, които се реализират в последователен и непрекъснат процес в зависимост от заложените срокове за изпълнение на дейностите (до 12 календарни месеца), са назначени експертни комисии. Те осъществяват документален контрол на представените финансови и технически отчети, както и проверки на място в предприятията с цел установяване на съответствието между договорените и реално изпълнените дейности. При приключване на проектите се представят протоколи с актуални данни от измервания на факторите на работната среда, чрез които се отчитат постигнатите подобрения и реалните резултати от изпълнението на договорите.

Окончателното приемане на изпълнението на реализираните договори се извършва от Управителния съвет на Фонд „Условия на труд“.

През 2025 година успешно са **реализирани общо 29 договора** на отделни предприятия – 1 договор от 2023 г. (*Приложение № 3*), 19 договора от 2024 г. (*Приложение № 2*) и 9 договора, сключени през отчетната година (*Приложение № 1*).

След извършен анализ за периода от 01.01.2025 г. до 31.12.2025 г. на реализираните проекти за подобряване на условията на труд в предприятията от различни икономически дейности в шестте райони за планиране се установи, че се запазва процентното съотношение на разпределение на реализираните проекти в Северна и Южна България, съответно 31% и 69%. Прави впечатление високият относителен дял на реализиране на проекти в Югозападен район, включващ областите София, Софийска област, Перник, също Югоизточен (област - Бургас, Стара Загора и Ямбол) и Северен централен (област - Русе, Габрово, Силистра и Велико Търново), в които относителният дял на реализираните проекти е съответно 28%, 24% и 21%. За добрите резултати допринася наличието на предприятия от машиностроенето, предприятия за производство на химични продукти и изделия от тях, обществено значими сгради и желанието на работодателите да инвестират в подобряване на условията на труд на работещите.

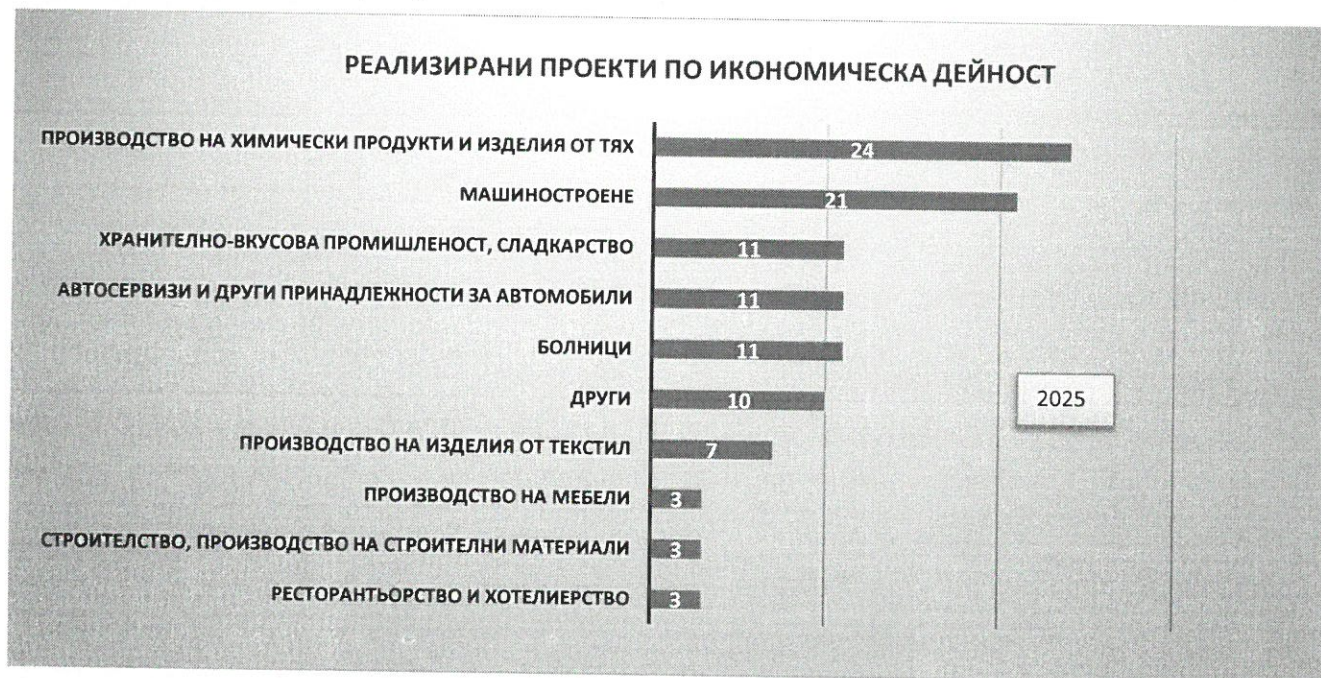
Относително нисък, 3% за 2025 година, остава дялът на предприятията, реализирали проекти за подобряване на условията на труд на работещите в Северозападен район за планиране, включващ областите Видин, Враца, Монтана, Плевен и Ловеч. Причина за това е структурата на икономиката в различните икономически райони на страната, както и липсата на средства за инвестиции от страна на работодателите за подобряване на работната среда.

През 2025 г. съотношението на направените инвестиции от работодателите за подобряване на условията на труд е 72:28 в предприятията от производствената и непроизводствената сфера.

Важен фактор, който трябва да се отчете е, че инициативата за подаване на проектните предложения идва от работодателите, тъй като това зависи от наличния финансов ресурс, осигуряващ финансирането, необходимо за подобряване на условията на труд.

На следващата графика са показани данни за реализираните проекти по икономически дейности (в %).

Данните показват активно участие на предприятия от различни икономически сектори в програмите на фонда. През 2025 г. най-голям брой проекти са реализирани от предприятия в страната, осъществяващи дейност в производството на химически продукти и изделия от тях – 7. Това са производства с повишен риск по отношение на безопасността и здравето на работещите, поради което в тях се правят постоянни инвестиции за подобряване на условията на труд.

Следват реализираните проекти в дружества от сектора на машиностроенето – 6, хранително-вкусовата промишленост – 3, автосервиси и дейности, свързани с автомобили – 3, болници – 3, както и предприятия за производство на изделия от текстил – 2.

Може да се направи изводът, че в предприятията от преработващата промишленост се отделят целенасочени инвестиции за подобряване на условията на труд, като се отчитат специфичните фактори на работната среда и се поставя акцент върху опазването на живота и здравето на работещите.

В 83% от реализираните през годината 29 договора е подобрен факторът на работната среда „микроклимат“, в 34% – осветеността на работните места, в 28% са предприети мерки за минимизиране на риска от директен и индиректен допир с електрически ток и за повишаване на пожарната безопасност, а в 14% – за ограничаване въздействието на химични агенти и прах и т.н. В „Бреса“ ООД са реализирани дейности за подобряване на безопасността на труда, свързани с вътрешнозаводския транспорт. В 41% от реализираните през годината договори са извършени ремонти на съществуващи санитарно-битови помещения.

Най-голямо е съфинансирането от страна на Фонд „Условия на труд“ по проектите на „Дриймс Транс“ ЕООД – 99 944,61 лв.; „Мебел-Стил“ ООД – 97 716,69 лв.; „Е.Миролио“ ЕАД – 97 665,26 лв.; „АТТ“ ООД – 94 830,73 лв.; МБАЛ „Раковски“ ЕООД – 94 693,08 лв.; „Захарни заводи – ЗЗИ“ АД – 94 410,98 лв.; „Оргакхим“ ООД – 91 502,82

лв.; „Специализирани болници за рехабилитация-Национален комплекс” ЕАД – 90 840,00 лв.; „Бреса“ ООД – 89 280,00 лв.; „Булвест Принт“ АД – 87 855,00 лв.; „Водстрой ВТ“ АД – 77 446,47 лв., и т.н. По 8 реализирани договора (28% от всички договори) съфинансирането от Фонд „Условия на труд“ надвишава 90 000 лева, което още веднъж утвърждава ползата от помощта от страна на Фонда за бизнеса и подпомагането му във влагането на средства за подобряване условията на труд, за запазване здравето на работещите и за тяхната безопасност.

С реализирането на проектите като добра практика в предприятията може да се посочи:

- Подобряване на микроклимата в работните помещения чрез внедряване на колективни средства за защита – климатични и вентилационни системи, изграждане на преградни стени, подмяна на дограма и врати и др., както и подобряване на отоплението в работните помещения през топлите и студените периоди на годината. Чрез ефективна изолация на работните помещения се ограничава неблагоприятното въздействие на микроклимата върху организма на работещите;

- Реконструкция и изграждане на локални аспирационни уредби над източниците на отделяне на прах и опасни химични вещества, водещи до подобряване на работната среда и минимизиране на риска за здравето на работещите;

- Подобряване на осветеността на работните места чрез подмяна и обновяване на осветителните инсталации, с което се минимизира рискът от трудови злополуки, свързани с вида, изпълнението и качеството на осветлението.

- Намалване на опасността от поражение от електрически ток и редуциране на предпоставките за възникване на трудови злополуки чрез ремонт на електрическите инсталации, изграждане на защитно заземяване и зануляване, както и внедряване на дефектнотокова защита;

- Минимизиране на рисковете, произтичащи от експозиция на шум на работни места с наднормени стойности, чрез изграждане на преградни стени и обособяване на отделни помещения;

- Намалване на опасността от падане на едно ниво чрез подмяна на подовите настилки в работните помещения;

- Подобряване на санитарно-битовите условия чрез ремонт и реконструкция на санитарно-битовите помещения (съблекални, тоалетни, мивки и умивални, душови помещения и стаи за почивка) за работещите.

Чрез реализиране на проектите е увеличена мотивацията на работещите и реално са подобрени условията на труд на **3733** работници и служители. Например в „Специализирани болници за рехабилитация - Национален комплекс” ЕАД – 1033 работещи изпълняват трудовите си задължения в здравословна и безопасна работна среда, в „Хидравлични елементи и системи“ АД – 447, в „Бадер България“ КД – 410, в „Е. Миролио“ ЕАД – 348, в „Родопи Еко Проджектс“ ЕООД – 329, в „Дриймс Транс“ ЕООД и „Мебел-Стил“ ООД по 210, в „Булвест Принт“ АД – 92, в „Оргахим“ АД- 87, МБАЛ „Раковски“ ЕООД – 82, в „Райт пак“ ЕООД – 61, и т.н.

В по-голямата част от предприятията относителния дял на работещите, обхванати по реализираните проекти, е от 80% до 100% от наличния персонал.

Средствата, изплатени по реализираните за годината договори, в които фондът участва с до 30% от вложените средства, са на обща стойност **1 656 337,36** лв., като в 55% от реализираните договори е изплатена финансова помощ от Фонда в размер над 50 000 лева, без ДДС.

Прави впечатление, че в 72% от реализираните договори, предвидените средства напълно съвпадат с отчетените изразходвани средства за изпълнение на дейностите за подобряване на условията на труд, което показва добро бюджетно планиране на проектите, правилна преценка на експертните комисии, както и релевантност по отношение на действащите пазарни цени за материали и услуги.

В 28% от реализираните през отчетната година договори, признатата по представените разходни документи сума е по-малка от утвърдената. Пример за това са:

- „Артекс“ АД, гр. Ардино - при бюджет 72 530,32 лв., дейностите по проекта са изпълнени и е изплатена сума в размер на 43 110,56 лв.;
- МБАЛ „Раковски“ ЕООД, гр. Раковски - при бюджет 98 973,22 лв., дейностите по проекта са изпълнени и е изплатена сума в размер на 94 693,08 лв.;
- „Оргахим“ АД, гр. Русе - при бюджет 93 810,98 лв., дейностите по проекта са изпълнени и е изплатена сума в размер на 91 502,82 лв.;
- „Офисфера“ АД, гр. София - при бюджет 61 679,86 лв., дейностите по проекта са изпълнени и е изплатена сума в размер на 59 634,12 лв.

Въпреки намалените средства, възстановени от Фонда на предприятията по реализираните договори, с изпълнението на всеки проект е постигнато подобрене на факторите на работната среда.

От одобрените проекти през 2024г. (сключени допълнителни споразумения за удължени срокове) и 2025 година – 12 броя преминават за изпълнение през 2026 година. Задължението по тези договори от страна на Фонд „Условия на труд“ възлиза на 754 056,55 лева (385 543 евро).

През годината не са реализирани 2 договора, сключени с „Мерилин ТМ“ ЕООД и „Миро“ ЕООД, с предвидено съфинансиране от Фонда в размер на 3 396,03 лв. Договорът с „Миро“ ЕООД е прекратен на основание обективна невъзможност за изпълнение на договорните задължения, произтичащи от договора с Фонда. С решение на Управителния съвет на ФУТ, договорът с „Мерилин ТМ“ ЕООД е прекратен едностранно, като са начислени и събрани дължимите неустойки, съгласно договорните клаузи.

През 2025г. е удължен срока на шест договора, сключени с дружествата: „УниTERM“ ЕООД, гр. Стара Загора, „АТТ“ ООД, гр. Аксаково, Адвокатско дружество „Георгиев, Тодоров и Ко“, гр. София, „Булвест принт“ АД, гр. София, МБАЛ „Раковски“ ЕООД, гр. Раковски и „Силома“ АД, гр. Силистра, поради забава от страна на доставчиците или промяна на позиции в КСС. Договорът на последното предприятие ще се реализира през 2026 година.

Предвид освободените средства от нереализираните договори и договорите с удължен срок, и с цел по-ефективно използване на предоставяните от ФУТ публични средства, се извърши преразпределение на средствата за постигане на целите по Програмата на Фонда за 2025 година. Отчете се необходимостта от засилване на превантивните дейности, свързани с безопасността и здравето при работа.

Превантивни дейности

Обучение по безопасност и здраве при работа

Една от основните дейности на Фонда е осъществяването на превенция по безопасни и здравословни условия на труд. За реализиране на тази дейност през годината са взети решения от Управителния съвет на Фонд „Условия на труд“ и от Националния съвет по условия на труд, на база на които са финансирани проекти и програми на социалните партньори, свързани с обучение по безопасност и здраве при работа. Сключени са 8 договора с национално представителните организации на работниците и служителите и на работодателите, както и с Министерство на здравеопазването.

След стартиране на процедурата, на база одобрени проектни предложения, са сключени договори с Конфедерация на независимите синдикати в България (КНСБ), Конфедерация на труда „Подкрепа“ (КТ „Подкрепа“), Българска търговско-промишлена палата (БТПП), Конфедерация на работодателите и индустриалците в България (КРИБ), Асоциация на индустриалния капитал в България (АИКБ), Българска стопанска камара (БСК) и Министерство на здравеопазването (МЗ).

По сключените договори с национално представителните организации на работниците и служителите и на работодателите общо са предоставени средства в размер на 960 000,00 лева, като част от договорите са със срок на изпълнение до 31.01.2026 г.

С договорените към Фонда средства са обучени членове на структурите на социалните партньори, браншови и регионални организации, работодатели, както и представители на комитети и групи по условия на труд. Основната цел на проведените обучения е повишаване на знанията и уменията на участниците чрез предоставяне на актуална и практическа информация за ефективно управление на безопасността и здравето при работа (БЗР).

Социалните партньори, участвали в реализирането на проектите, определят като свой приоритет създаването и поддържането на добри, здравословни и безопасни условия на труд, което е предпоставка за непрекъснато усъвършенстване, достигане на общи стандарти и прилагане на ефективно вътрешно управление и саморегулация на участниците на пазара на труда. За постигане на определени цели са реализирани обучения, насочени към прилагане на политиките по БЗР в съответствие с националното и европейското законодателство, превенция на професионалните рискове, разследване и анализиране на причините при възникване на трудови злополуки и професионални болести, психосоциални рискове на работното място, спазване на нормативните изисквания при работа с опасни химични вещества, както и споделяне на добри практики за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд.

Съществен акцент в обученията е поставен върху предизвикателствата, свързани с дигитализацията, навлизането на нови информационни и комуникационни технологии, използването на цифрови системи, както и въздействието им върху организацията на труда, условията на труд и безопасността и здравето при работа. Новите форми на заетост и организация на труда в цифровата ера налагат необходимостта от своевременно изграждане на знания и практически умения за управление на новите процеси и рискове.

Основна цел на дейностите е повишаване на информираността, знанията и уменията на представителите на браншовите и регионалните структури за ефективно управление на БЗР в условията на дигитална трансформация. Чрез предоставяне на целенасочена информация и експертни консултации се създават предпоставки за мотивиране и насърчаване на ръководния състав и работещите да внедряват иновативни решения, включително изкуствен интелект и цифрови платформи, в трудовия процес.

Обучителните мероприятия, общо 130, са проведени в различни населени места на територията на страната. Със средства на Фонд „Условия на труд“ през годината са обучени **3 830** работещи в областта на безопасността и здравето при работа.

Ефектите от реализацията на обученията и постигнатите конкретни резултати се изразяват в следното:

- Повишаване на информираността на работниците и служителите относно значението на дейностите, свързани с осигуряването на безопасни и здравословни условия на труд (БЗР), както и относно необходимостта от активно подпомагане на техните представители в Комитетите и Групите по условия на труд (КУТ и ГУТ);
- Надграждане на капацитета на представителите на работниците чрез целенасочено информиране, обучение, обмяна на опит и добри практики на национално и европейско равнище;
- Привеждане на работните места и използваното оборудване в съответствие с действащото законодателство, с акцент върху превенцията, ограничаването на рисковете и контрола върху източниците на тяхното възникване;
- Постигане на здравословни работни места в условията на цифровата ера чрез анализ на въздействието на новите технологии върху труда и работните места, както и идентифициране на свързаните с тях предизвикателства и възможности в областта на БЗР;
- Създаване на онлайн мрежа/платформа на КУТ и ГУТ, която да подпомага решаването на конкретни казуси и да осигурява достъп до систематизирана, актуална и надеждна информация в областта на безопасността и здравето при работа;

- Информирание на работещите за нововъзникващите рискове и нормативни изисквания, пряко свързани с въвеждане на дигитализацията като неразделна част от трудовия процес.

С цел засилване на социалния диалог чрез открито общуване между работодателите, работниците и техните организации, както и за своевременно идентифициране на рисковете, подобряване на планирането на превантивните мерки и изграждане на култура на доверие и споделена отговорност, от КТ „Подкрепа“ беше финансирана Национална конференция на тема „Социалното партньорство – основополагащ принцип на действията за здравословни и безопасни работни места“. По време на конференцията беше акцентирано върху ролята на колективното трудово договаряне, което показва, че безопасността и здравето при работа са важна тема и обособен раздел в колективните трудови договори. Въпреки това беше отчетено, че текстовете в тях могат да бъдат значително по-ефективни и ефикасни по отношение опазването на живота и здравето на работещите. Това може да се постигне чрез целенасочено внимание към дейността на службите по трудова медицина, обслужващи конкретните предприятия, към структурирането, ритъма и резултатите от работата на задължителните комитети и групи по условия на труд, както и към диалога между страните по договора, целите, задачите и другите параметри, свързани с общите дейности по безопасност и здраве при работа.

Обсъдено беше усъвършенстването на текстовете, свързани с безопасността и здравето при работа в браншовите колективни трудови договори, да се утвърди като национален приоритет. В този контекст предложеното мероприятие създаде среда за дискусия и изграждане на общо разбиране за ролята на колективния трудов договор и колективното трудово договаряне, като по този начин допринесе за по-ефективни и ефикасни действия в системите за безопасност и здраве при работа.

С цел надграждане на професионалните знания на служителите на Министерство на здравеопазването са проведени две обучения.

Първото обучение е на тема: „Опасни вещества на работното място - връзка между законодателството по безопасност и здраве при работа и специфичното законодателство в областта на химичните вещества и смеси“.

С проведеното обучение са постигнати поставените цели, свързани с предоставяне на обучаваните на информация за:

- Класифициране, етикетирание и опаковане на химични вещества в самостоятелен вид, в смеси и в изделия, съгласно Регламент CLP;

- Доставки за химичните вещества в самостоятелен вид, в смеси и в изделия, съгласно Регламент REACH;

- Връзка между законодателството в областта на химичните вещества и смеси, и това по здраве и безопасност при работа;

- Указания за провеждане на контролна дейност по прилагането на Регламент (ЕО) № 1907/2006 относно регистрацията, оценката, разрешаването и ограничаването на химикали и Регламент (ЕО) № 1272/2008 за класифицирането, етикетирание и опаковането на вещества и смеси, утвърдени със заповеди на министъра на околната среда и водите, министъра на здравеопазването и министъра на труда и социалната политика;

- Наредба № 9 от 2006 г. за защита на работещите от рискове, свързани с експозиция на азбест при работа във връзка с измененията и допълненията, с цел въвеждане на разпоредбите на Директива (ЕС) 2023/2668;

- Директива (ЕС) 2024/869 на Европейския парламент и на Съвета от 13 март 2024 година за изменение на Директива 2004/37/ЕО на Европейския парламент и на Съвета, и на Директива 98/24/ЕО на Съвета по отношение на граничните стойности за олово и неговите неорганични съединения и за диизоцианати.

Обучени са 46 служители от МЗ и РЗИ, които имат пряко отношение към осъществяването на контрол по спазването на специфичните изисквания на регламентите

в областта на химичните вещества и смеси. Предоставените средства от Фонда са в размер на 19 560 лева.

Проведеното обучение допринася за придобиване и надграждане на знания относно рисковете от експозиция на опасни вещества, с цел повишаване ефективността на контрола и компетентността на регионалните структури на РЗИ в областта на химичните вещества и смеси. В резултат на това се създават предпоставки за последващо предоставяне на адекватна информация за рисковете от експозиция на различни целеви групи.

С цел постоянно надграждане на професионалните знания на служителите на РЗИ и представители на службите по трудова медицина е проведен втори обучителен семинар на МЗ на тема: „Риск от експозиция на радон, като естествен източник на йонизиращо лъчение на работните места“. По разглежданата тема, участниците получават информация за:

- Риска от експозиция на радон на работни места като източник на йонизиращо лъчение;
- Създаване на система за мониторинг на концентрацията на радон в обществени сгради и на работни места;
- Механизми за измерване на радон на работни места и идентифициране на такива, в които има вероятност да бъдат установени високи нива на концентрацията на радон и би било необходимо работниците да се класифицирани като професионално облъчвани лица;
- Класифициране на работните места, съобразно тяхната специфика (при които е необходимо създаването на система за контрол; места с вероятни високи стойности на концентрацията на радон, където населението също има достъп; обществени сгради и др., където референтната концентрация трябва да бъде 300 Вq/m³ и други);
- Определяне на подходящи мерки за редуциране на облъчването на работни места, където работниците не са класифицирани като професионално облъчвани, но където има вероятност да бъдат установени високи концентрации на радон.

В семинара са обучени 46 служители от РЗИ и службите по трудова медицина. Изплатените средства от ФУТ по договора са в размер на 19 560 лева.

Програми за диагностика на професионалните болести, с цел превенция на професионалните заболявания

В изпълнение на Наредба № 8 от 26.11.2007 г. за условията и реда за финансиране на диагностиката на професионалните болести и съгласно процедурата за финансиране на диагностиката на професионалните болести от Фонд „Условия на труд“ през 2025 година са сключени 3 договора. В болничните отделения на УМБАЛ „Свети Иван Рилски“ ЕАД, гр. София, УМБАЛ „Д-р Георги Странски“ ЕАД, гр. Плевен и УМБАЛ „Свети Георги“ ЕАД, гр. Пловдив са извършени дейности, свързани с диагностиката на професионалните болести.

В изпълнение на договорите, от трите лечебни заведения са представени доклади и анализи за извършените дейности.

1. Извършени дейности по диагностика на професионалните болести за 2025г. от УМБАЛ «Св. Ив. Рилски» ЕАД, гр. София

За периода 01.05.2025 г. - 31.10.2025 г. са извършени дейности за болнична диагностика на професионалните заболявания по чл. 3, ал. 1, т. 1, т. 2, и т. 3 от Наредба № 8/2007г и групови медицински прегледи за ранно откриване на професионални болести по чл. 3, т. 4 от Наредба № 8/2007 г.

1.1. Болнична диагностика на професионални заболявания

Хоспитализирани са **416 лица** по 14 от нозологичните единици на Наредба № 8/2007г. На всички постъпили пациенти са извършени прегледи и изследвания (хематологични, биохимични, образни и функционални), включени в Наредба № 8 от 26.11.2007 г. по съответната нозологична група. При необходимост са извършени

допълнителни изследвания за прецизиране на диагнозите и оценка на характера на заболяванията. Обсъждането на болните е осъществено в специализирана ЛКК по професионални болести, назначена със заповед на Изпълнителния директор на УМБАЛ "Св. Ив. Рилски". Всеки болен, при който са налице критериите за признаване на професионален характер на заболяването му е насочен с бързо известие към съответното поделение на НОИ.

Най-висок е относителният дял на изследваните с обсервирани професионални заболявания на белите дробове - 178 души (42,8%); следвани от УНГ заболяванията – проследени при 154 души (37%). На трето място по честота са пациентите със заболявания на нервната система 67 души (16,1%). Нисък е дялът на хоспитализираните работници със съмнения за професионални интоксикации – 17 души (4,1%), и други.

Броят на лицата с **новооткрити професионални заболявания е 6 души (1,4%)**. Същите са насочени с Бързо известие към ТП на НОИ.

Динамично проследените с признати професионални заболявания са 156 работници при които се установи:

- прогресиране на професионалното заболяване при 86 лица (20,7%);
- регресия (обратно развитие или излекуване) при 6 души (1,4%);
- без динамика (същия стадий) при 64 души (15,4%).

Начални симптоми и/или изолирани синдроми, се наблюдават при 118 души (28,4%) от хоспитализираните в КПЗ, което налага проследяване, провеждане на елиминационен тест, временно трудоустройство, след което предстои окончателно становище.

Заболявания със смесена генеза (съчетано действие на професионални, битови, инфекциозни и др. рискови фактори) са установени при 29,8% (124 болни).

При 12 души (3%) е отхвърлен професионалният характер на заболяването.

На всички пациенти, хоспитализирани за диагностика на професионални болести в КПЗ – София, след обсъждане в ЛКК по професионални болести са дадени заключения за настоящото здравно състояние, становище за асоциираност на болестите с рисковите фактори на професионалната среда, конкретни указания за терапевтично и превантивно поведение и динамично проследяване от КПЗ, ОПЛ и/или районните специалисти. Направени са и индивидуални препоръки със съответните противопоказания за рисковите фактори при работа с оглед поддържане на устойчива работоспособност и здраве, и предотвратяване на влошаване и обостряне на заболяванията.

За извършените дейности за болнична диагностика през 2025 година от Фонд „Условия на труд“ са предоставени на УМБАЛ „Св. Иван Рилски“ ЕАД средства в размер на 233 272,00 лева.

1.2. Групови медицински прегледи за ранно откриване на професионални болести

През 2025 г. са прегледани и изследвани 3197 работници. (табл. 1)

	Предприятие	Населено място	Брой работници	
			предвидени	отчетени
1	“Свилоцел“ ЕАД	гр. Свищов	477	461
2	”Родопи еко Проджектс” ЕООД	гр. Златоград	405	391
3	”Миладом” ООД	с. Старцево общ. Златоград	153	132
4	“А.П. Филтър“ ЕАД	гр. Русе	675	593
5	“Хан Аспарух“ АД	гр. Исперих	719	556
6	“Хан Омуртаг“ АД	гр. Шумен	371	294

	Предприятие	Населено място	Брой работници	
			предвидени	отчетени
7	“Рока България“ АД	гр. Каспичан	359	190
	Резервни фирми			
1	“Артемис“ ООД	гр. Шумен	164	135
2	”Амичи” ООД	гр. Дупница	98	84
3	“Саймон 2016” ЕООД	гр. Дупница	138	126
4	„Марели Системс“ ЕООД	гр. Симитли	234	235
	Общо		3793	3197

Табл.1 Разпределение на скрининговите прегледи по фирми и брой лица

Изработени са индивидуални карти на всички работници за преминаване на профилактичните прегледи, на които са нанесени и резултатите от направените прегледи и изследвания. Копия от картите са предоставени на работещите и работодателите. Към картата са прикрепени всички извършени изследвания: ЕКГ, ФИД, тонална прагова и надпрагова аудиометрия, динамометрия, капиляроскопия, както и резултатите от изследванията на кръвта и урината. Изпратени са списъци на лицата, нуждаещи се от допълнителни изследвания, консултации или хоспитализации за диагностично и етиологично уточняване.

В една част от предприятията са прегледани между 70% и 80% от работещите, което води и до намаляване на предварително заложения брой прегледи. За по-малкия брой причина е отношението на ръководството на фирмите към провежданите прегледи. Продължава да се наблюдава липсата на добра предварителна разяснителна работа от някои от мениджърите на предприятията за необходимостта от извършваните прегледи, като това изключително много затруднява работата на лекарските екипи. В някои от предприятията има ниска посещаемост на прегледите – „Рока България“ АД -53% и „Хан Аспарух“ АД - 77%. В същото време, в предприятия, където организацията е на изключително високо ниво е постигнато изпълнение между 90 и 100%. Това са фирмите „Марели Системс“ ЕООД 100%; „Родопи еко Проджектс“ ЕООД -97%; „Свилоцел“ ЕАД 97%; „Саймон 2016“ ЕООД- 91%; „Амичи“ ООД и „Миладом“ ООД по 86%.

Отчитат се следните фактори за регистрираната при прегледите заболяемост, най-съществените от които са:

- ✓ възрастов състав;
- ✓ специализиран трудов стаж;
- ✓ наличието на професионални рискови фактори в работната среда:
 - прах от свободен SiO₂ над ПДК; минерални суровини (каолин, глина, фелдшпат, шликер) - „Хан Аспарух“ АД; „Хан Омуртаг“ АД; „Родопи еко Проджектс“ ЕООД; „Рока България“ АД;
 - Метален прах – „А.П. Филтър“ ЕАД; „Артемис“ ООД; „Марели Системс“ ЕООД;
 - Дървесен прах - „Свилоцел“ ЕАД;
 - текстилен прах и прах от кожи – „Амичи“ ООД; „Саймон 2016“ ЕООД; „Миладом“ ООД;
 - органични разтворители – „А.П. Филтър“ ЕАД; „Артемис“ ООД; „Марели Системс“ ЕООД; „Рока България“ АД;
 - токсични газове – „Артемис“ ООД; „Хан Омуртаг“ АД; „Хан Аспарух“ АД; „Свилоцел“ ЕАД и „Марели Системс“ ЕООД;
 - наднормен шум - „Родопи еко Проджектс“ ЕООД; „А.П. Филтър“ ЕАД; „Артемис“ ООД; „Хан Аспарух“ АД; „Хан Омуртаг“ АД; „Марели Системс“

- ЕООД „Рока България“ АД; „Свилоцел“ ЕАД; „Саймон 2016“ ЕООД и „Амичи“ ООД;
- вибрации - „Родопи еко Проджектс“ ЕООД; „Хан Омуртаг“ АД; „Хан Аспарух“ АД; „Рока България“ АД; „Миладом“ ООД;
 - статично и динамично напрежение, принудителна работна поза – във всички изследвани фирми;
 - ✓ битови фактори – системна употреба на цигари и алкохол;
 - ✓ фамилна обремененост – хипертония, диабет и др.;
 - ✓ наличие на други сериозни хронични заболявания – ИБС, диабет, подагра, ревматоиден артрит, затлъстяване и др.

Акцент при групите медицински прегледи са болестите на дихателната система във връзка с рисковата експозиция на прах, метални аерозоли и токсични газове. При тях целенасочено е търсена пневмокониоза и професионален прахов бронхит. Направени са 664 рентгенографии на бял дроб. При фирмите, където работещите са изложени на метален прах и аерозоли, текстилен прах, или токсични аерозоли от работа с органични разтворители, киселини и основи, е търсен професионален бронхит и токсична пневмофиброза при трудов стаж над 10г. Отчита се, че наблюдаваната белодробна патология, проявена с хроничен бронхит е преобладаващо със смесена етиология. Сравнително нисък е процентът на диагностицирания хроничен бронхит в проследените фирми - между 1% и 15% от прегледаните. При 23 работници се наблюдава хроничен професионален бронхит и работниците са насочени за експертно етиологично уточняване в белодробното отделение (БО) на Клиниката по професионални заболявания (КПЗ) в София.

Сравнително ниска е честотата на работещите с бронхиална астма. Тя се движи между 0,4% и 2,2% във всички изследвани предприятия. Касае се за инфекциозно алергична етиология на заболяването и не се обсъжда професионален характер. За етиологично уточняване на алергичните прояви (ринофарингит, бронхит, астма) към алергологичен кабинет са насочени 11 души за тествания с алергени.

Въздействието на рисковите фактори на работната среда (статично и динамично натоварване, принудителна работна поза, ръчна работа с тежести) показва най-висока честота на заболяванията на периферно-нервната система. Професионален характер на радикулопатии е наблюдаван общо при 72 работници („Родопи еко Проджектс“ ЕООД, „Хан Аспарух“ АД, „Свилоцел“ ЕАД, „Хан Омуртаг“ АД, „Миладом“ ООД, „Саймон 2016“ ЕООД, „Рока България“ АД, „Амичи“ ООД и „Артемис“ ООД), които са насочени за пълно клинично изследване в Неврологично отделение на КПЗ с оглед окончателна клинична и етиологична диагноза.

Работещите, експонирани на локални и общи вибрации задължително при медицинските прегледи са изследвани чрез капиляроскопия, палестезиометрия и алтернираща динамометрия за вегетативна полиневропатия на горни крайници и вибрационна болест. Двама работници („Родопи еко Проджектс“ ЕООД) са с доказана вибрационна болест и подлежат на динамично проследяване. Алтернираща динамометрия е извършена на всички 3 197 лица. Работниците с изразени отклонения в тези изследвания са включени в списък за хоспитализация в неврологично отделение на КПЗ за пълно клинично изследване и етиологично уточняване.

Работещите от всички прегледани фирми са експонирани на шум в горно-граничния диапазон – 80 - 85 дБ. Лицата с двустранно симетрично намаление на слуха са общо 266 работещи от прегледаните 3197 – 8,3% от всички прегледани. Всички лица с установен двустранен слухов неврит са насочени към специализираните УНГ кабинети на районните болници с оглед прецизиране на вида и степента слухова загуба чрез осъществяване на специализирани методики в стандартизирани условия.

Във фирмите са извършени биохимични и токсикохимични изследвания. Акцент при вътрешните прегледи на работниците е изследването на кръвотворната и чернодробната функции като критични при експозицията на органични разтворители.

Регистрираните случаи на анемия варират между 0,5% и 4,5%. В „А.П. Филтър“ ЕАД е извършен токсикологичен анализ на фенол в урината на 58 работника, като при обсъждане на резултатите не се установяват данни за интоксикация с фенол. В „Рока България“ АД се установяват повишени нива на бадемена и фенилглиоксалова киселина при 12 от изследваните 28 души, като при един от тях тези нива надхвърлят повече от 3 пъти референтните стойности. Този пациент е насочен към КПЗ за хоспитализация, допълнителни диагностични изследвания и лечение. Във връзка с експозицията на въглероден оксид, в „Марели Системс“ ЕООД е изследван карбоксиемоглобин в кръвта на 208 работници. Повишен карбоксиемоглобин в кръв е установен при 68 от изследваните, като тези лица подлежат на динамично проследяване след 6 месеца.

По време на груповите прегледи са търсени и открити не само професионални заболявания, но са регистрирани и социално-значимите болести, като водещи са сърдечно-съдовите и метаболитно-обменните. В редица случаи те са противопоказни за работа при вредни условия на труд - шум, вибрации, нощни смени, за което са дадени и съответните препоръки.

В отделните предприятия клинично здравите работници се движат в широк диапазон както следва:

✓ Висок е процентът на здравите по отношение на вътрешния статус във фирмите „Амичи“ ООД - 62%; „Марели Системс“ ЕООД - 57%; и „Артемис“ ООД - 51%;

✓ Между 40% и 48% са здравите в „Хан Аспарух“ АД; „Хан Омуртаг“ АД; „А.П. Филтър“; „Рока България“ АД и „Саймон 2016“ ЕООД.

В останалите фирми процентът се движи около 35% - 39%, което най-вероятно се дължи на големия брой диагностицирани хипертоници при по-малък относителен дял на прегледаните.

Въпреки че във всички изследвани фирми работниците са изложени на статично и динамично натоварване, работят в принудителна работна поза, преобладаващата част от прегледаните са неврологично здрави: 93% в „Рока България“ АД; 83% в „Хан Аспарух“ АД; 80% в „Артемис“ ООД; 63% в „Хан Омуртаг“ АД.

Между 51% и 58% са работниците без неврологични заболявания в „Свилоцел“ ЕАД; „Саймон 2016“ ЕООД и „Амичи“ ООД.

В останалите фирми сравнително нисък е процентът на неврологично здравите-между 20% и 47%. Това са фирмите: „Родопи еко Проджектс“ ЕООД - 21%; „Миладом“ ООД 38%; „Марели Системс“ ЕООД - 40% и „А.П. Филтър“ ЕАД 47%. Дължи се на големият процент работници със заболявания на периферната нервна система - радикулопатии, дископатии, предвид дегенеративните процеси в гръбначния стълб на работниците на възраст над 40г.

Установената УНГ заболяемост се движи между 15% и 64% при изследваните лица в различните фирми.

Клинично здравите по отношение на УНГ статуса в преобладаващата част от фирмите (8 от 11) са над 50%. Най-висок е процентът (70% - 85%) на УНГ здравите съответно в „А.П. Филтър“ ЕАД 85%; „Саймон 2016“ ЕООД 80%; „Амичи“ ООД - 77%; „Свилоцел“ ЕАД - 73%. В „Хан Омуртаг“ АД - 68%; „Артемис“ ООД 63%; „Хан Аспарух“ АД 51% и „Рока България“ АД - 50%.

Между 35-40% са УНГ здравите в „Марели Системс“ ЕООД, „Родопи еко Проджектс“ ЕООД и „Миладом“ ООД. В тези фирми преобладават работниците със смесена генеза на хроничните заболявания на горните дихателни пътища (ГДП). Тези лица са изложени на прахово въздействие, неблагоприятен микроклимат, както и вследствие на недоизлекувани остри заболявания, тютюнопушене, употреба на газирани напитки, запращеност и неблагоприятен микроклимат.

За извършените дейности за групови медицински прегледи за ранно откриване на професионалните болести през 2025 година от Фонд „Условия на труд“ са предоставени на УМБАЛ „Св. Иван Рилски“ ЕАД средства в размер на 464 480,00 лева.

2. Извършени дейности по диагностика на професионалните болести за 2025 г. от „УМБАЛ - Д-р Георги Странски” ЕАД – гр. Плевен

През 2025 г. от болничното заведение са извършени дейности за болнична диагностика на професионалните заболявания по чл. 3, ал. 1, т. 1, т. 2, и т. 3 от Наредба № 8/2007 г. Общият брой на **изследваните пациенти е 119**, по 6 нозологични единици.

Разпределението на пациентите по рискови фактори (част от изследваните лица са изложени на въздействието на повече от един вреден фактор на производството) е:

- експонирани на прах – 23 бр.;
- изложени на системно динамично пренапрежение, микротравматизация, екстремно навеждане и усукване на гръбначния стълб, вибровъздействие, еднотипия – 93 бр.;
- професионално експонирани на продължителен и интензивен шум - 17 бр.;
- експонирани на иританти, токсични изпарения и аерозоли, и материали от работната среда със сенсibiliзиращ потенциал – 24 бр.

Разпределението на прегледаните пациенти по нозологични единици/групи болести е, както следва: диагностика на професионален хроничен бронхит – 8; диагностика на професионална бронхиална астма – 2; диагностика на професионален слухов неврит – 2; диагностика на професионално увреждане на автономната нервна система (вегетативна полиневропатия на горните крайници) или вибрационна болест – 31; диагностика на професионални периферни невропатии (радикулопатия, полирадикулопатия, плексопатия, мононевропатия, множествена мононевропатия, радикулоневропатия, полиневропатия, тунелна невропатия) – 70; диагностика на професионални болести на мускулно – скелетната система – 6 пациенти.

На базата на резултатите от осъществените клинични и параклинични изследвания е извършено разпределение на прегледаните по групи:

А) лица, показани за стационарно, вкл. оперативно лечение и насочени към съответните медицински звена и специалисти - 13 бр.;

Б) лица, с призната етиология на професионалните болести – осъществено динамично наблюдение и експертна оценка на работоспособността в зависимост от тежестта и степента на наличните увреждания – 17 бр.;

В) лица, при които диагностицираните увреждания са резултат от неблагоприятното действие на фактори от работната среда (изпратени са **Бързи известия и е задвижена процедурата по проучване на професионална болест в съответствие с нормативните изисквания**) – 2 бр.;

Г) лица, подлежащи на динамично наблюдение, допълнителни изследвания и профилактика – 87 бр.

За извършените дейности за болнична диагностика през 2025 година от Фонд „Условия на труд“ са предоставени на „УМБАЛ - Д-р Георги Странски” ЕАД средства в размер на 90 907,50 лева.

3. Извършени дейности по диагностика на професионалните болести за 2025г. от УМБАЛ «Св. Георги» ЕАД, гр. Пловдив

В изпълнение на договора с ФУТ са извършени дейности за болнична диагностика на професионалните заболявания по чл. 3, ал.1, т. 1, т. 2, и т. 3 от Наредба № 8/2007 г. Хоспитализирани са **211 пациенти**, по 9 нозологични единици.

По нозологични групи разпределението на пациентите е, както следва:

- диагностика на силикоза, друга силикатоза и усложненията им – 9;
- диагностика на професионален хроничен бронхит – 33;
- диагностика на професионална бронхиална астма – 13;
- диагностика на професионална токсична белодробна фиброза – 1;
- диагностика на професионален ринит и ринофарингит – 5;
- диагностика на професионален слухов неврит – 4;
- диагностика на професионално увреждане на автономната нервна система или вибрационна болест – 61;

- диагностика на професионални периферни невропатии – 58 и
- диагностика на професионални болести на мускулно-скелетната система – 27 пациенти.

Отчитат се още следните резултати от извършената болнична диагностика:

✓ 77 пациента са с потвърдена професионална етиология на заболяванията, същите подлежат на преосвидетелстване от ТЕЛК, като при 16 от тях е прецизиран стадия на заболяванията;

✓ 1 пациент е в процедура за предстоящо освидетелстване в СТЕЛК по ПЗ;

✓ При 106 от новодиагностицираните пациенти е наблюдавана професионална етиология, поради което е необходимо динамично клинично проследяване и доуточняване;

✓ При 19 пациента професионална етиология на диагностицираните заболявания към момента не се обсъжда, но същите подлежат на динамична и параклинична преоценка, предвид продължаващото действие на рискови за здравето фактори на работната среда.

При стационарните прегледи за диагностика и уточняване на съществуващи заболявания са изготвени и предоставени на лицата съответните документи за извършените прегледи, както и препоръки относно необходимите допълнителни прегледи, лечение, трудоустрояване и др., според случая.

За извършените дейности за болнична диагностика през 2025 година от Фонд „Условия на труд“ са предоставени на УМБАЛ „Св. Георги“ ЕАД средства в размер на 156 099,69 лева.

По изпълнение на сключените договори за извършване на диагностични дейности на болниците са изплатени общо средства в размер на **944 759,00** лева, което представлява 94,5% усвояване на предвидените по дейността средства в Програма 2025.

В болничните отделения са извършени медицински прегледи и диагностика на хоспитализирани общо **746 пациенти**, експонирани на прах, системно динамично пренапрежение, екстремно навеждане и усукване на гръбначния стълб, вибровъздействие, монотонна работа, експонирани на метали, токсични изпарения и аерозоли и материали от работната среда със сенсibiliзиращ потенциал, експонирани на продължителен и интензивен шум.

Извършени са групови медицински прегледи за ранно откриване на професионалните болести на **3 197 работещи** в специфични условия на труд от 11 предприятия в страната. Тези работещи са изложени на неблагоприятно въздействие на факторите на работната среда - прах, шум, химични агенти над граничните или близки до тях стойности.

Новооткрити са **общо 8 случая**, за които са изпратени бързи известия до ТП на НОИ за стартиране на процедурата за проучване на професионално заболяване в съответствие с нормативната уредба.

Добра практика с информационни материали

Превантивните дейности по безопасност и здраве при работа, Фонда осъществява освен чрез предоставяне на средства за обучение и чрез разпространяване на информационни материали - книги, ръководства, наръчници, дигитални, брошури, свързани с безопасността и здравето при работа.

Фонд „Условия на труд“ финансира разработването от МЦ „Център за превенция на здравето“ ООД, гр. София на Ръководство за „Нетравматични увреждания при работа – превенция на рисковите фактори. Ръководството разглежда една недостатъчно изследвана област – нетравматичните увреждания (НУ) като инфаркти, инсулти, анафилактични реакции и други, настъпващи в работна среда. Значимостта на проблема е ясно подчертана с представени статистически данни, като се отчита тежестта и внезапността на този тип инциденти, както и високата степен на неблагоприятни последици за здравето на работещите и икономическите загуби за предприятията и обществото като цяло.

Ръководството запълва съществена празнина в литературата по БЗР относно нетравматичните увреждания на работното място. То е полезен инструмент за предприятията и всички заинтересовани страни при проучване и изясняване на причините за възникване на нетравматични увреждания, за разпознаване на симптомите на най-често срещаните нетравматични увреждания и за оказване на адекватна първа долекарска помощ. Предоставените примери от съдебната практика обогатяват информацията с допълнителни насоки към предложените основни положения относно действията, поведението и задълженията на страните при внезапни здравни инциденти на работното място и дават ясна картина относно правното тълкуване на НУ и за използваните от съда насоки за определяне на връзката с условията на труд.

Ръководството обаче не се ограничава само с насоки, свързани с разследването на случаите на НУ, с оглед предоставяне на релевантна и всеобхватна информация на компетентния орган по приемането на причинната връзка с условията на труд и определянето на инцидента като трудова злополука, а, поставяйки в центъра пострадалия, цели да предостави допълнителни насоки за работодателя, за СТМ, за работещите и самите пострадали. По такъв начин всеки конкретен случай или пример на НУ е представен чрез пълния му спектър: от характер и причини на НУ, през фактори от работната среда с роля за възникването му, до прояви и насоки за оказване на първа помощ, докладване и разследване.

Приложенията са ценно допълнение към ръководството с основни насоки за оказване на първа помощ на пострадали при различни видове НУ.

Фонд „Условия на труд“ финансира разработването, печата и разпространението на „Наръчник за оценка на риска при работа на хората с нисък ръст“. Наръчникът разглежда една недостатъчно изследвана област – специфичните нужди на хората с нисък ръст в работната среда. Документът демонстрира задълбочено познаване на националното законодателство по БЗР и предлага практически подходи за интеграция на тази уязвима група в трудовия процес. Представява полезен инструмент за предприятията и всички заинтересовани страни при проучване и изясняване на причините за възникване на специфични рискове на работното място за хората с нисък ръст, за разпознаване на опасностите за тази уязвима група работещи и за предприемане на съответните подходящи специфични мерки. Предоставените примери обогатяват информацията с допълнителни насоки към предложените основни положения относно действията, поведението и задълженията на страните при осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд.

През отчетния период от Фонд „Условия на труд“ бяха сключени договори с Федерацията на транспортните синдикати, МЦ „Център за превенция на здравето“ ООД и Националното сдружение за здравословни и безопасни условия на труд за изпълнение на дейности, насочени към подобряване на условията на труд и превенция на професионалните рискове.

В рамките на договорите се предвижда извършване на преглед и анализ на условията на труд и свързаната с тях заболеваемост сред заетите в сектор „Транспорт“, разработване на Ръководство за превенция на здравето при работа от разстояние, както и изготвяне на наръчник в помощ на специалистите по безопасност и здраве при работа, посветен на социалния диалог, колективното трудово договаряне и функционирането на комитетите и групите по условия на труд. Изпълнението на договорите е със срок до края на 2026 година.

При бюджет 4 000 000 лв. за Фонд „Условия на труд“, през 2025 година за финансиране на всички дейности за реализиране на целите на Програма 2025 са изразходвани общо 3 737 289,00 лв. (Приложение № 4).

През отчетния период от служителите на Фонд „Условия на труд“ не са допуснати забавени преписки и при всички получени проектни предложения, запитвания и искания е спазен процедурния срок. Служителите във ФУТ работят съвместно с експертите от Експертните комисии, съобразно конкретно поставените задачи и срокове и чрез

постоянно и систематично наблюдение на рисковете допринасят за минимизиране на всеки риск от неизпълнение на определените цели.

За изпълнение на дейността на Фонд „Условия на труд“, за 2025 година, можем да направим следните изводи и предложения:

1. Предварителната експертна работа по проектите, както и доброто взаимодействие между администрацията на ФУТ и експертите от страна на социалните партньори (национално представителни синдикални и работодателски организации) създаде добра информационна и експертна база за работа на Управителния съвет;
2. Честотата на провеждане на заседанията на Управителния съвет дава възможност своевременно да се разглеждат всички постъпили проекти и искания, и да се вземат адекватни решения;
3. Постигнатия икономически ефект след изпълнението на дейностите в 29 предприятия е значим. Предприетите технически мерки са довели до подобряване факторите на работната среда – микроклимат, прах, химични агенти, осветеност, електробезопасност, пожаробезопасност, санитарно-битови условия и т.н. Социалния ефект от изпълнението на проектите за подобряване на условията на труд в предприятията е довел до увеличена мотивацията на работещите и реално са подобрили условията на труд на 3 733 работници и служители;
4. Обучени са 3 922 членове на структурите на социалните партньори, браншови организации, работодатели, институции, членове на комитети и групи по условия на труд с което е повишена компетентността на служителите по безопасност и здраве при работа;
5. С финансирането и разпространението на информационни материали в областта на труда и трудовите отношения са улеснени работодателите, специалистите по безопасност и здраве при работа, и представителите на работниците и служителите за приемане на конкретни мерки във връзка с новите форми на труд, дигитализацията и цифровизацията на трудовия процес, новите рискове и предизвикателства за безопасността и здравето на работещите;
6. В болничните отделения на три УМБАЛ са извършени прегледи и диагностика на хоспитализирани, както и са осъществени групови медицински прегледи за ранно откриване на професионалните болести на общо 3 943 пациенти;
7. Новооткрити са 8 случая на професионално заболяване, за които са изпратени бързи известия до ТП на НОИ за стартиране на процедурата за проучване на професионално заболяване в съответствие с нормативната уредба;
8. Средствата по Фонд „Условия на труд“ са разходвани целесъобразно и в съответствие с разпоредбите на законодателството;
9. С цел осигуряване на икономически и законосъобразно изпълнение на функциите на ФУТ текущо, както и за постигане на висока ефективност, своевременно се актуализират вътрешните документи, регламентиращи дейността и се разработват допълващи нови;
10. Независимо от малкия брой експерти на ФУТ, спрямо обема на работа и възложените допълнителни дейности, служителите полагат усилия да изпълнят отговорно и с необходимия професионализъм основните функции на Фонда;
11. Всички дейности на Фонда са отчетени успешно и в срок. За това спомага диалогът и сътрудничеството със социалните партньори, национално представителните организации на работниците и служителите, и на работодателите.

Отчитайки постигнатите резултати, както и възможностите за надграждане на ефективно финансираните дейности, Фонд "Условия на труд" през 2026 година ще продължи да насочва дейността си към малките и средни предприятия от различни икономически дейности за финансиране на проекти и програми, свързани с безопасността и здравето при работа, подобряване условията на труд в предприятията, превенция на работниците и служителите, намаляване на професионалните и здравните рискове на работното място.

За ефективност и ефикасност в дейността на Фонда за усвояване финансовите средства и привличане на повече малки и средни предприятия за подаване на проекти, свързани с подобряване условията на труд ще продължи медийното присъствие на Фонд "Условия на труд" в публичното пространство, насочено към цялостното представяне на актуална информация за дейността на Фонда по отделни проекти и програми.

През 2026 година дейността на Фонд "Условия на труд" ще бъде насочена в следните направления:

- Подобряване на условията на труд чрез реализиране на проекти в отделни предприятия с цел намаляване и отстраняване на професионалните рискове и недопускане на трудови злоупотреби и професионални заболявания. Подобряване културата на здравето и безопасността в предприятията;

- Реализиране на програми за диагностика на професионалните болести с цел превенция на професионалните заболявания;

- Развитие на превантивните дейности по безопасност и здраве, свързани с обучението на работещите, осъществявани с активното участие на социалните партньори.

**УПРАВИТЕЛ НА
ФОНД „УСЛОВИЯ НА ТРУД“:**

**Личните данни в документа са
Заличени на основание чл. 4, т.1
От Регламент (ЕС) 2016/679**

ГЕРГАНА АЛЕКСОВА – ВЕЛИКОВА